Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko

Eduskunta

Valtionvarainvaliokunta

Sivistys- ja tiedejaoston kokous 13.11.2020

TAE 2021

Valtion vuoden 2021 talousarvioehdotukseen sisältyy useita korkeakouluopetukseen ja tieteeseen sekä kulttuuriin ja taiteeseen, urheiluun, liikuntaan, nuorisotyöhön sekä opintotukeen liittyviä painopisteitä ja lisäyksiä. Talousarvioehdotuksen toimilla nostetaan suomalaisten osaamista ja vahvistetaan tutkimuksen vaikuttavuutta. Taiteen ja kulttuurin rahoituksella tuetaan luovaa työtä ja tuotantoa sekä niiden tasa-arvoista saatavuutta. Liikuntaan ja nuoriin suunnatulla rahoituksella edistetään liikunnallista elämäntapaa, hyvinvointia ja terveyttä.

Vuonna 2021 tieteen, taiteen, kulttuurin, liikuntatoimen ja nuorisotyön menoista yhteensä 375 milj. euroa rahoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista. Rahapelitoiminnan tuottoarvio on laskenut koronaviruspandemian sekä pelihaittojen vähentämiseksi tehtyjen toimien vuoksi. Budjettiriihessä päätetyn mukaisesti rahapelitoiminnan tuoton aleneminen kompensoidaan täysimääräisesti, verrattuna vuoteen 2019, yleisistä budjettivaroista vuonna 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriön osuus kompensaatiosta on 184 milj. euroa, josta 43 milj. euroa toteutetaan muuttamalla arpajaisveron jako-osuuksia ja loppuosa lisäämällä määrärahaa yleiskatteellisille momenteille. Vuoden 2021 jälkeen kompensointia jatketaan, mutta jatkossa tuloutuksen alenemista ei ole mahdollista kompensoida täysimääräisesti budjettivaroin.

Vuoden 2021 talousarvion rinnalla on hyvä muistaa myös merkittävät lisäpanostukset eri toimialoille, joista on sovittu jo tämän vuoden lisätalousarvioiden yhteydessä. Esimerkiksi Suomen Akatemian myöntövaltuuteen kohdistettiin 91 miljoonan euron kertaluonteinen lisäpanostus ja korkeakoulujen lisäaloituspaikkoihin 124 miljoonan euron kertaluonteinen lisäpanostus. Lisäksi sovittiin mm. Arkkitehtuuri- ja designmuseon säätiön pääomittamiseen varautumisesta 60 milj. eurolla.

Lisäksi hallitus sopi budjettiriihessä laativansa Suomen kestävän kasvun ohjelman, jolla toteutetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteet jatkovalmistelussa. Koulutus ja tutkimus- ja innovaatiotoiminta yksi elvytyksen painopisteistä.

Korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen rahoitus vuoden 2021 talousarvioesityksessä on 3,36 mrd. euroa. Rahoitus nousee vuonna 2021 yhteensä 78 milj. eurolla. Noususta 50 milj. euroa aiheutuu korkeakoulujen indeksikorotusten huomioon ottamisesta ja muutoin kyse on pääosin vuoden 2020 lisätalousarvioiden tutkimusmäärärahavaltuuden kertaluonteisen kasvun määrärahavaikutuksista vuonna 2021.

Korkeakoulutuksen sisältöjä ja digitaalista palveluympäristöä kehitetään yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaavaksi. Opintoprosesseja, avoimia oppimisympäristöjä ja eri statuksella toimivien opiskelijoiden joustavia opiskelumahdollisuuksia kehitetään siten, että työurat pitenevät ja osaamista on mahdollista kehittää jatkuvasti. Korkeakoulutetun työvoiman määrää kasvatetaan korkeakoulutuksen tarjontaa lisäämällä, läpäisyä parantamalla ja joustavia opiskelumahdollisuuksia kehittämällä.

Tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa tuetaan panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin. Suomi isännöi ja rahoittaa yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC -yhteisyrityksen supertietokonetta.

Tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta edistetään. Datalähtöisen tutkimuksen kehittämisohjelmaa jatketaan. Aineistojen digitointiin osoitetaan Kansallisarkistolle 1,5 milj. euroa.

Opintotuen määrärahat ensi vuoden talousarviossa ovat 643 milj. euroa. Määrärahat kasvavat yhteensä noin 26 milj. euroa, josta 9 milj. euroa aiheutuu opintolainahyvitysten määrän kasvusta, 10,8 milj. euroa opintorahamenojen kasvusta ja 4,2 milj. euroa ateriatuen määrän korotuksesta ja loput muista muutoksista. Opiskelijoille budjettiesitys on positiivinen, koska opintorahat nousevat opintotuen ostovoimaa turvaavasti 1.8.2021 lukien indeksimuutoksen johdosta 0,4 prosenttia. Lisäksi korkeakouluopiskelijoiden ateriatukea korotetaan kohtuuhintaisen ruokailun turvaamiseksi 1.1.2021 0,36 eurolla, jolloin sen määrä on 2,30 euroa ateriaa kohden. Koulumatkatukioikeutta esitetään laajennettavaksi osana maksutonta toista astetta siten, että 1.8.2021 lukien maksuttomaan koulutukseen oikeutettujen opiskelijoiden koulumatkat voidaan korvata ilman omavastuuta koulumatkan pituuden ollessa vähintään seitsemän kilometriä. Tästä aiheutuva lisämäärärahan tarve on 4,6 milj. euroa.

Taiteen ja kulttuurin määrärahatasoksi esitetään 578 milj. euroa. Määrärahataso kasvaa 91 milj. eurolla, josta 88,6 milj. euroa aiheutuu taiteen perusopetuksen valtionosuusmäärärahojen siirrosta taiteen ja kulttuurin lukuun.

Talousarvioesityksessä edistetään valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurirakennushankkeita. Kansallismuseon lisärakennuksen toteuttamiseksi vuonna 2019 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun mukaisesti Museovirasto oikeutetaan tekemään vuokrasopimus Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Kansallismuseon yhteyteen rakennettava lisärakennus mahdollistaa yhdessä nykyisen historiallisen rakennuksen ja pihapuiston kanssa suurten, korkealaatuisten museonäyttelyiden sekä aiempaa laajempien kulttuuri-, taide- ja vapaa-ajan tapahtumien järjestämisen.

Kansallisteatterin peruskorjaukseen on varattu kehyskaudella yhteensä 50 milj. euroa, josta 20 milj. euroa vuonna 2021.

Lisäksi saamelaismuseo Siidan perusparannukseen ja laajennukseen liittyvän näyttelyn ja kalustamisen kustannuksiin osoitetaan 1,385 milj. euroa.

Vuonna 2021 museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin varatut määrärahat kasvavat 3,7 milj. euroa. Määrärahan lisäys aiheutuu pääosin kustannustason muutoksista. Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen on varattu yhteensä 4,5 milj. euroa, joka on 0,5 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2020.

Kulttuuripalveluja kehitetään mm. ehdottamalla kulttuurimatkailuun 3 milj. euroa ja lastenkulttuurin tukemiseen 3 milj. euroa.

Yksityisen kopioinnin hyvityksen määräraha pysyy vuoden 2020 tasolla eli 11 milj. eurossa.

Vastuualueelleni kuuluvat myös kirkkoasiat. Juutalaisten seurakuntien turvallisuuden parantamiseen osoitetaan 300 000 euroa. Lisäksi vuosien 2022 ja 2023 kehyksissä on varattu 150 000 euroa. Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtäviin, hautaustoimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon osoitettuun määrärahaan (yhteensä 116,984 milj. euroa) tehdään indeksitarkistus, joka on noin 1,4 milj. euroa.

Liikuntaan ja urheiluun esitetään vuodelle 2021 yhteensä 156 miljoonaa euroa. Liikuntapoliittisen selonteon toimenpide-ehdotuksiin kohdennetaan 6,2 milj. euroa vuonna 2021 ja vuosina 2022-2023 molempina 4,5 milj., euroa.

Rahapelitoiminnan varoista budjettivaroihin esitetään siirrettäväksi yhteensä 39,3 milj. euroa, joka koostuu valtionosuuksista kuntien liikuntatoimintaan (n. 19,6 milj. euroa) ja valtionosuuksista liikunnan

valtakunnallisille ja alueellisille koulutuskeskuksille (n. 17,5 milj. euroa) sekä liikunnan koulutuskeskusten vapaa-aikatilojen avustuksista ja opintoseteli- sekä kehittämisavustuksista (n. 2,2 milj. euroa). Kompensaatio on lähes täysimääräinen verrattuna vuoden 2020 määrärahatasoon.

Nuorisotyön edistämiseen ehdotetaan 76,3 milj. euroa vuonna 2021. Nuorisotyön tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta ja elämänhallintaa sekä mahdollisuuksia tasavertaisiin ja saavutettaviin harrastuksiin.

Rahapelitoiminnasta budjettivaroihin esitetään siirrettäväksi yhteensä 14,15 milj. euroa, joka koostuu valtionosuuksista kuntien nuorisotoimeen (n. 7,8 milj. euroa) ja avustuksista etsivään nuorisotyöhön (6,3 milj. euroa). Kompensaatio on lähes täysimääräinen verrattuna vuoden 2020 määrärahatasoon.

Kokonaisuutena valtion vuoden 2021 talousarvioesitys sisältää erinomaiset mahdollisuudet korkeakouluopetuksen ja tieteen, opintotuen sekä kulttuurin ja taiteen, nuorisotyön ja liikunnan ja urheilun kehittämiselle. Osaamistason nostaminen, luovuuden ja taiteen, liikunnallisen elämäntavan, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä nuorten osallisuuden lisääminen ovat oman vastuualueeni keskeisimpiä tavoitteita ensi vuoden talousarviossa.